

College van burgemeester en wethouders**GOEDGEKEURD**

Vergadering van 16 juni 2026

Beleid en Uitvoering - Team
Samenleving

**19 2026_B&W_00439 Beantwoording raadsvragen over recht op onderwijs en
vrijstellingen van de leerplicht****Samenstelling:**

Aanwezig:

Erik de Groot, burgemeester en voorzitter; Melvin Smit, wethouder; Miriam Slomp-Dekkers, wethouder; Steven Bunt; Tilko Gernaat; Jelmer Trox, directiesecretaris; Josée Woertman, gemeentesecretaris

Nota van antwoord

Inleiding

Groen Links / PVDA stelde op 3 juni 2026 raadsvragen over recht op onderwijs en vrijstellingen van de leerplicht. Hieronder leest u onze antwoorden.

Vraag en antwoord

1. Is het college bekend met het arrest van de Hoge Raad van 21 april 2026 over artikel 5 onder b van de Leerplichtwet 1969?

Ja.

2. Hoe beoordeelt het college dit arrest en de aangescherpte uitleg van de vrijstelling op grond van richtingsbezwaren?

Het college begrijpt dat de Hoge Raad in het arrest van 21 april 2026 nadere invulling heeft gegeven aan de toepassing van artikel 5 onder b van de Leerplichtwet 1969. Uit het arrest volgt dat de vrijstelling op grond van richtingsbezwaren restrictiever dient te worden uitgelegd en dat zwaardere eisen worden gesteld aan de onderbouwing van dergelijke bezwaren. Het college acht het van belang dat de leerplichtwetgeving zorgvuldig en in lijn met de jurisprudentie wordt uitgevoerd. Dit betekent dat bij de beoordeling van verzoeken om vrijstelling op grond van richtingsbezwaren nadrukkelijk wordt gekeken naar de concrete en consistente onderbouwing van de bezwaren tegen de richting van het onderwijs op alle scholen binnen redelijke afstand. Tegelijkertijd blijft maatwerk in individuele gevallen noodzakelijk. De beoordeling van een beroep op artikel 5 onder b van de Leerplichtwet is en blijft een individuele toets, waarbij alle relevante omstandigheden worden betrokken. Het college volgt de verdere ontwikkelingen rond dit arrest, waaronder eventuele landelijke richtlijnen of nadere duiding vanuit het Ministerie van OCW en de rechtspraak, en zal waar nodig de uitvoeringspraktijk hierop aanpassen.

3. Welke gevolgen heeft dit arrest volgens het college voor de uitvoering van de leerplicht in Steenwijkerland?

Het arrest van de Hoge Raad van 21 april 2026 is richtinggevend voor de uitvoering van de Leerplichtwet en impliceert een meer terughoudende toepassing van de vrijstelling op grond van artikel 5 onder b. De concrete gevolgen voor de uitvoeringspraktijk worden op dit moment landelijk nader geduid, onder meer in afstemming tussen het Ministerie van OCW, het Openbaar Ministerie en uitvoeringsorganisaties zoals Ingrado. Het college wacht deze landelijke lijnen af.

4. Hoeveel kinderen en jongeren in Steenwijkerland hebben op dit moment een vrijstelling van de leerplicht op grond van artikel 5 onder b van de Leerplichtwet 1969?

Op dit moment hebben wij 13 vrijstellingen op grond van artikel 5 onder b.

5. Kan het college geanonimiseerd aangeven hoe het totale aantal leerplichtvrijstellingen in Steenwijkerland zich de afgelopen vijf schooljaren heeft ontwikkeld, uitgesplitst naar wettelijke grondslag?

Nee het betreft slechts enkele gezinnen, waardoor deze informatie herleidbaar wordt naar huishoudens.

6. Welke werkwijze hanteert de gemeente op dit moment wanneer ouders een beroep doen op vrijstelling vanwege richtingsbezwaren?

Onze werkwijze is dat we altijd met ouders in gesprek gaan, de beweegredenen uitvragen, indien mogelijk alternatieven aandragen en het belang van de jongere(n) zwaar meewegen.

7. Is deze werkwijze al aangepast naar aanleiding van het arrest van de Hoge Raad? Zo ja, op welke manier? Zo nee, is het college bereid dit te doen?

Nee, op dit moment hebben we de verwerking van de aanvragen gepauzeerd. De periode tot de zomervakantie is kort en we willen ouders gedegen kunnen begeleiden in een keuze voor onderwijs die passend is bij het kind. Onze leerplichtambtenaren hebben geïnvesteerd in de relatie met deze ouders, dit vinden wij belangrijk om te behouden. Onze voorkeur heeft daarom te werken met een overgangsperiode. In deze periode kunnen we gezamenlijk met ouders kijken naar een geschikte school conform het arrest. 10 juni heeft er een overleg plaatsgevonden tussen Ingrado, VNG, OM en OCW over de praktische kant van dit arrest. Het advies dat uit dit overleg voortkomt, sluit aan bij onze voorkeur voor een overgangsperiode. In de komende periode zullen wij in samenwerking met ouders, leerplichtambtenaren en het onderwijs nadere invulling geven aan dit advies.

8. Heeft de gemeente zicht op de vraag of kinderen met een vrijstelling op grond van richtingsbezwaren daadwerkelijk onderwijs ontvangen, en op welke manier hun ontwikkeling, welzijn en veiligheid in beeld blijven?

Onze insteek is dat we in contact blijven met ouders. Bij twijfel of signalen van derden gaan wij thuis langs bij de kinderen en in gesprek met ouders.

9. Op welke manier wordt bij een beroep op vrijstelling het belang van het kind zelf meegewogen?

Bij een beroep op vrijstelling wordt het belang van het kind meegewogen door per situatie te kijken naar het welzijn en de ontwikkeling van het kind. Daarbij wordt, waar mogelijk, ook de positie en beleving van het kind zelf betrokken. Daarnaast wordt gekeken naar de sociaal-emotionele omgeving, zoals contacten met vrienden, sport en andere activiteiten.

Op deze manier wordt per individueel geval zorgvuldig beoordeeld wat het beste aansluit bij het belang van het kind.

10. Worden kinderen, afhankelijk van hun leeftijd en ontwikkeling, zelf gehoord wanneer hun ouders een beroep doen op vrijstelling van de leerplicht? Zo nee, is het college bereid te onderzoeken hoe de stem van het kind hierin beter kan worden meegenomen?

Ja, zij worden meegenomen in het proces afhankelijk van leeftijd en ontwikkeling. In gesprek met ouders vragen de leerplichtambtenaren breed uit of ze op andere plekken in beeld zijn, bijvoorbeeld bij het consultatiebureau of een sportclub. Dit kan eventueel aanleiding voor verder contact en huisbezoek om beter zicht te krijgen op de thuissituatie en eventuele vervolgvragen.

11. Is het college bereid de raad een geanonimiseerd overzicht te sturen van de lokale cijfers, de huidige werkwijze en eventuele aanpassingen naar aanleiding van het arrest van de Hoge Raad?

Het college is momenteel nog niet in staat om eventuele aanpassingen naar aanleiding van het arrest inzichtelijk te maken. Hiervoor wordt eerst nadere duiding en afstemming afgewacht vanuit Ingrado, de VNG, het Ministerie van OCW en het Openbaar Ministerie. Wanneer hierover meer duidelijk is het college bereid een overzicht te delen.

Besluit

Het college stelt de beantwoording raadsragen over recht op onderwijs en vrijstellingen van de leerplicht vast.

Bijlagen

1. 20260603 - Schriftelijke vragen GroenLinksPvdA - Recht op onderwijs en vrijstellingen van de leerplicht.pdf

Schriftelijke vragen ex artikel 37 van het Reglement van Orde
Onderwerp: Recht op onderwijs en vrijstellingen van de leerplicht

3 juni 2026

Geacht college,

Op 21 april 2026 heeft de Hoge Raad arrest gewezen over de toepassing van de vrijstelling van de leerplicht op grond van artikel 5 onder b van de Leerplichtwet 1969. Het gaat daarbij om ouders die een beroep doen op vrijstelling vanwege overwegende bedenkingen tegen de richting van het onderwijs op alle scholen binnen redelijke afstand van de woning.

De Hoge Raad heeft het toetsingskader verduidelijkt en aangescherpt. Daarbij staat het recht op onderwijs van het kind centraal. De Hoge Raad benadrukt dat de Leerplichtwet beoogt te garanderen dat een kind onderwijs ontvangt, mede vanwege het belang dat een kind samen met andere kinderen kan deelnemen aan onderwijs en zich zo kan ontwikkelen en vormen.

Voor onze fractie staat voorop dat ieder kind recht heeft op goed onderwijs. Dat gaat niet alleen over taal, rekenen en kennisoverdracht, maar ook over ontwikkeling, ontmoeting en sociale vorming. School is een plek waar kinderen leren omgaan met andere kinderen, andere achtergronden en andere opvattingen. Juist die socialiserende functie van onderwijs vinden wij van groot belang.

Daarom stellen wij de volgende vragen aan het college:

1. Is het college bekend met het arrest van de Hoge Raad van 21 april 2026 over artikel 5 onder b van de Leerplichtwet 1969?
2. Hoe beoordeelt het college dit arrest en de aangescherpte uitleg van de vrijstelling op grond van richtingsbezwaren?
3. Welke gevolgen heeft dit arrest volgens het college voor de uitvoering van de leerplicht in Steenwijkerland?
4. Hoeveel kinderen en jongeren in Steenwijkerland hebben op dit moment een vrijstelling van de leerplicht op grond van artikel 5 onder b van de Leerplichtwet 1969?
5. Kan het college geanonimiseerd aangeven hoe het totale aantal leerplichtvrijstellingen in Steenwijkerland zich de afgelopen vijf schooljaren heeft ontwikkeld, uitgesplitst naar wettelijke grondslag?
6. Welke werkwijze hanteert de gemeente op dit moment wanneer ouders een beroep doen op vrijstelling vanwege richtingsbezwaren?
7. Is deze werkwijze al aangepast naar aanleiding van het arrest van de Hoge Raad? Zo ja, op welke manier? Zo nee, is het college bereid dit te doen?
8. Heeft de gemeente zicht op de vraag of kinderen met een vrijstelling op grond van richtingsbezwaren daadwerkelijk onderwijs ontvangen, en op welke manier hun ontwikkeling, welzijn en veiligheid in beeld blijven?
9. Op welke manier wordt bij een beroep op vrijstelling het belang van het kind zelf meegewogen?
10. Worden kinderen, afhankelijk van hun leeftijd en ontwikkeling, zelf gehoord wanneer hun ouders een beroep doen op vrijstelling van de leerplicht? Zo nee, is het college bereid te onderzoeken hoe de stem van het kind hierin beter kan worden meegenomen?
11. Is het college bereid de raad een geanonimiseerd overzicht te sturen van de lokale cijfers, de huidige werkwijze en eventuele aanpassingen naar aanleiding van het arrest van de Hoge Raad?

Namens de fractie van GroenLinks/PvdA
Dennis Metin

